

21. međunarodni teološki simpozij na temu „Stid. Višeznačnost jednog osjećaja“

U organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu 22. i 23. listopada 2015. održan je XXI. međunarodni teološki simpozij na temu „Stid. Višeznačnost jednog osjećaja“.

Održavanje simpozija pripomogli su Splitsko-makarska nadbiskupija, Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. U dva dana, šest domaćih i četiri inozemna predavača iz Italije, Njemačke i Austrije održala su svoja izlaganja.

U prigodi otvaranja simpozija, u ime organizatora, uvodnu riječ uputio je izv. prof. dr. sc. Ivica Žižić koji je kazao kako je stid praskustvo u kojem se ogleda rascjep koji je od čovjeka slike stvorio čovjeka ranjivo biće te da ukazuje na razliku koju čovjek osjeća između onoga što jest i onoga što bi trebao biti.

„To jest rascjep u čovjeku, ali za kršćansku vjeru on može biti prilika da se ta čovjekova ogoljenost obznanjena u stidu milosno zaodjene, a pomračeni predjeli čovjekova bića da ponovno zadobiju svoj integritet“, istaknuo je dr. Žižić i svima zaželio uspješan i dobar rad na simpoziju.

Sve okupljene pozdravio je i Veliki kancelar KBF-a u Splitu mons. dr. sc. Marin Barišić koji je zahvalio svima koji već dvadeset godina ulažu trud u organizaciju ovog velikog i važnog projekta. Osvrćući se na ovogodišnju temu kazao je kako mu se čini da je naše vrijeme više obilježeno strahom, a stidom i sramom sve manje. „Ne bi bilo dobro ako bi se stid udaljio od čovjeka. Najgore je za naše društvo ukoliko nam obrazi postanu debeli. To je opasnost da se čovjek degradira jer stid i sram valoriziraju čovjeka u njegovu dostojanstvu i svjedoče da je čovjek moralno i odgovorno biće. Potpuni izostanak stida ne bi bio znak zrelosti nego prezelesti ili gnjilosti“.

Simpozij je otvorio dekan KBF-a izv. prof. dr. sc. Anđelko Domazet naglasivši da je skup pred zadatkom da pojasni semantičko bogatstvo pojma i osjećaja stida, da kroz optiku raznih humanističkih disciplina sagleda kontekste i upotrebu te da raskrinka zlouporabu ili zaborav onoga što se pod osobno i privatno čestit skriva kao neugodan i nepoželjan osjećaj. „Želio bi da skup reflektira ono što se sam jezik pobrinuo da iskaže, a mi su svojoj praksi često zaboravljamo: na odgojna upozorenja koja prizivaju na čestit put, humaniziranje samih sebe, na stid kao pedagoško sredstvo odnosno kao čudoređe za nezaobilazi put ljudskosti“. Zaključio je da bismo bezuvjetno trebali vratiti stid u mišljenje, suvremenu komunikaciju, odgoj i poslovanje te da izostanak stida ukazuje da je u krizi vjera u Boga. Svima je zaželio dobrodošlicu i plodan rad.

Nakon pozdravnih govora uslijedilo je predstavljanje zbornika radova XX. međunarodnog znanstvenog simpozija „Laička država-religija-crkva: od ideologizirane neutralnosti do prostora dijaloškog suživota“ o kojem je govorio prof. dr. sc. Nikola Bižaca. Potom je uslijedilo izlaganje prof. dr. sc. Gordana Črpića (Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb) na temu „(Be)Sramna kultura“. Dr. Črpić prikazao je povijesnu perspektivu stida koji se, kao i sram, pokazao promjenjivom kategorijom čije se granice mijenjaju kako se mijenja vrijeme i društvo. Prvi dan simpozija završio je raspravom koju su moderirali prof. dr. sc. Nikola Bižaca i izv. prof. dr. sc. Ivica Žižić.

Drugoga dana, ujedno i posljednjeg, program je započeo predavanjem Carmela Dotola (Pontificia Università Gregoriana, Rim) naslovljeno „Teološko-antropološki vid srama“. U svom izlaganju predavač je progovorio o ljudskoj naravi kao dugu, o teološkom promišljanju koje izdvaja pitanje stida (srama) i njegovog značenja u priči iz Knjige Postanka, o stidu i sramu kao znakovima podijeljenosti ljudskoga stanja, o teologiji stida i iskustvu re-humaniziranja te o etosu stida između ograničenja, vjernosti i siromaštva. Potom je o temi „Ontologija stida u Miltonovom 'Izgubljeni raj'“ govorio doc. dr. sc. Daniel Miščin (Filozofski fakultet Družbe Isusove, Zagreb). Predavač smatra da autor u ovom spjevu iz 17. st razvija ozbiljnu metafiziku ljudi i ontologiju stida. Milton povezuje stid sa grijehom i krivnjom te navodi istočni grijeh kao ontologiju čija je glavna popratna pojava stid. Smatra da temeljni problem nije plod koji je samo vanjski znak, već dvostruki prekid odnosa Adama i Eve: prekid odnosa s Bogom i odnosa među njima dvoje.



Nakon rasprave koju je moderirao izv. prof. dr. sc. Ivica Žižić i kratke stanke, prof. dr. sc. Stefano Tognacci (Pontificia Univerzita Salesiana, Rim) održao je izlaganje na temu „Stid i sram u psihologiji“. U svom izlaganju osvrnuo se na osjećaj srama u evolutivnom razdoblju i na manje ili više vidljive vanjske elemente srama. Progovorio je i o odnosu srama i krivnje, o odnosu srama i psihopatologije te o vezi između depresije i srama. Dr. sc. Stipe Buzar (Filozofski fakultet Družbe Isusove, Zagreb) izlagao je na temu „Prekršeni ugovor. Etičko istraživanje stida“. Cilj predavanja bio je pojasniti kada je moralno prigodno osjetiti stid. Zaključio je da je odgovor pozitivan kada je prisutna krivnja, a ona se pak pojavljuje samo u slučaju kada je prekršen neki etičko-društveni ugovor. Također se skicirao anatomiju stida te približio razlike između kulture srama i stida i kulture krivnje.

Kroz predavanje „Moralno-teološki pristupi osjećaju stida“, doc. dr. sc. Šimun Bilokapić (Katolički bogoslovni fakultet, Split) je progovorio o određenju i funkciji spolnog stida u ljudskim odnosima i u konstruiranju osobnosti pojedinca te o povredama tog stida. Jutarnji dio završio je raspravom koju je moderirao mr. sc. Boris Vidović.

Popodnevni program započeo je predavanjem dr. sc. Jasminke Domaš (Hrvatski radio, Zagreb) na temu „Židovstvo i pojam stida u tradicionalnom učenju Tore i Talmuda“ u kojem je izlagačica navodila mjesta u Tori i Talmudu u kojima se spominje stid te pojašnjavala kontekst. Publici je približila ulogu stida u judaizmu danas, a dala je i kritički osvrt na društvo u kojem živimo. O temi „Stid i sram: biblijski vidovi“ govorio je doc. dr. sc. Domagoj Runje (Katolički bogoslovni fakultet, Split) koji je pojasnio razliku između značenja i upotrebe pojma stida. Iznio je pregled hebrejskih pojmova za stid i sram u Starom Zavjetu, s posebnim osvrtom na pojavu stida kod prvih ljudi u Knjizi Postanka.

Izlaganje „Stid i sram u islamu“ održao je prof. dr. sc. Zekirija Sejdini (Institut za didaktiku, Sveučilište u Innsbrucku) koji je naglasio kako je stid u islamu bitan dio vjere te ga smatraju u potpunosti korisnim, a proroku Muhamedu pripisuju osjećaj stida u velikoj mjeri. Razlikuju stid koji se odnosi na bližnje i koji se odnosi na Boga. Osvrnuo se i na životnu praksu muslimana i muslimanki u kontekstu stida, posebno tjelesnog. Po završetku rasprave koju je moderirao prof. dr. sc. Marinko Vidović i stanke uslijedilo je predavanje „Emotivno zlostavljanje u kršćanskom kontekstu na primjeru osjećaja stida i krivnje“ dr. sc. Hannah Anite Schulz (Malteški duhovni centar, Koln) koja je pojasnila pojmove i vrste zlostavljanja uz nekoliko konkretnih primjera. Progovorila je o ulozi srama i stida kao sredstvima zlostavljanja i kao posljedicama zlostavljanja, a problematiku je smjestila i u kršćanski kontekst. Završnu raspravu moderirao je prof. dr. sc. Marinko Vidović.

Simpozij je zatvorio dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu izv. prof. dr. sc. Anđelko Domazet koji je izrazio zadovoljstvo što se iz zanimljivih predavanja dalo zaključiti da još uvijek postoji zdravi stid kao temeljna metafizička granica za čovjeka i izvor ljudskosti i duhovnosti. Spomenuo je češkog teologa Tomaša Halika koji je upozorio na bestidno ophođenje s tajnom, odnosno s Bogom. Dekan je to proširio na nekoliko područja: bestidnu psovku, preuzetno nagomilavanje svetih riječi i bestidnu šutnju o Bogu. Na samom kraju zahvalio je svima koji su sudjelovali u organizaciji i provedbi Simpozija.

Kristina Bitanga